

**Uchwała Nr 65/XXXVIII Rady Naczelnej ZHP
z dnia 7 października 2017 r.
w sprawie wpływu skutków reformy edukacji
na system metodyczny ZHP**

Rada Naczelna ZHP w związku z reformą edukacji i likwidacją gimnazjów uznaje, że przyjęcie planu wzmocnienia działalności metodycznej gromad i drużyn oraz ewentualne zmiany w systemie metodycznym ZHP, rozpoczęte na podstawie Uchwały nr 67/XXXVI Rady Naczelnej ZHP z dnia 23 czerwca 2012 r. w sprawie pracy nad systemem metodycznym ZHP, należy wstrzymać do chwili podjęcia ostatecznej decyzji dotyczącej wyboru i opracowania modelu funkcjonowania grup wiekowych w ZHP i rodzajów metodyk, jakie je opisują.

Rada Naczelna uznaje, że czas wdrażania reformy edukacji i powolne wygaszanie istnienia gimnazjów należy wykorzystać na szerokie konsultacje instruktorskie dotyczące utrzymania lub zmiany podziału istniejących grup metodycznych i ich opisów. Konsultacje powinny brać pod uwagę szanse i zagrożenia wynikające z wyboru analizowanych modeli i uwzględniać opinie pedagogów o uznanym autorytecie, którzy znają i rozumieją Harcerski System Wychowawczy, w tym metodę harcerską.

Rada Naczelna zwraca się do:

- komend chorągwi i rad chorągwi z prośbą o przeprowadzenie w okresie październik 2017 - luty 2018 konsultacji instruktorskich, szczególnie w gronie podharcistrzów i harcistrzów posiadających doświadczenie w prowadzeniu gromady/drużyny,
- delegatów na XL Zjazd ZHP z prośbą o zaangażowanie się w proces konsultacji prowadzonych w chorągwiach w celu przygotowania się do dyskusji kierunkowej w tej sprawie podczas XL Zjazdu ZHP,
- wszystkich instruktorów, a w szczególności podharcistrzów i harcistrzów, którzy mają doświadczenie w prowadzeniu gromady/drużyny, o zaangażowanie się w proces konsultacji.

Rada Naczelna poddaje pod rozważenie przeanalizowanie podczas powyższych konsultacji działania dwóch niżej opisanych modeli funkcjonowania organizacyjnego i metodycznego organizacji, przy podstawowym ogólnym założeniu, że grupa metodyczna powinna być przede wszystkim przyporządkowana do poziomu rozwoju psychofizycznego i odzwierciedlać rozwój psychofizyczny dzieci i młodzieży.

Rada Naczelna przekazuje do konsultacji dwa alternatywne modele. Rada Naczelna nie wyklucza, że w toku konsultacji powstaną nowe modele, wybrane przez instruktorów, które zostaną poddane pod rozważenie.

Model A: TRZY METODYKI

ZHP ma spójny ze szkołą podział na grupy metodyczne przypisany do klas szkolnych: zuchy, harcerze, wędrownicy.

Funkcjonowanie drużyn w ramach tego modelu oznacza powiązanie grup metodycznych z organizacją procesu edukacyjnego i wychowawczego szkoły po reformie edukacji. Drużyny starszoharcerskie wraz z własnymi dorastającymi członkami przekształcają się w latach 2018-2019 w drużyny wędrownicze, wybierając szkołę średnią, na terenie której kontynuują swoją działalność. Zadaniem hufca, poza wsparciem metodycznym, programowym i organizacyjnym jest opracowanie mapy szkół średnich i powiązanych z nimi drużyn wędrowniczych tak, żeby jak najmniej było „białych plam”. Drużyny harcerskie w latach 2018-2019 kontynuują swoją działalność i prowadzą nabór w klasach 7 i 8 szkoły podstawowej. Model wymaga też podjęcia decyzji, w jakich granicach wiekowych powinny pracować gromady zuchowe: klasy 1-3 lub klasy 1-4 szkoły podstawowej.

Istotne jest, by proces ten przebiegał płynnie i stopniowo oraz uwzględniał regionalne uwarunkowania poszczególnych drużyn, tak by w wyniku zmiany każda drużyna harcerzy starszych przekształciła się w drużynę wędrowniczą lub stanowiła jej część, łącząc się z inną drużyną wędrowniczą.

Model B: CZTERY METODYKI

ZHP ma spójny podział na grupy metodyczne określone wiekowo, ale nie są one przypisane bezpośrednio do systemu organizacyjnego szkoły i są to: zuchy, harcerze, harcerze starsi i wędrownicy.

Mogą działać drużyny jednopoziomowe przypisane do dwóch szkół lub działające środowiskowo. Wówczas istnieje model drużyny samodzielnej starszoharcerskiej. Oczywiście, mogą działać też drużyny wielopoziomowe pracujące różnymi metodykami w zależności od struktury grup rozwojowych. Wówczas preferowany jest model drużyny wielopoziomowej harcersko-starszoharcerskiej. Drużyny starszoharcerskie mogą składać się z harcerzy klas 7 i 8 szkoły podstawowej i klasy 1 szkoły średniej, lub tylko z klas 7 i 8. Drużyny mogą działać wtedy obok drużyny harcerskiej w szkole podstawowej lub obok drużyny wędrowniczej w szkole średniej, a także jako drużyna środowiskowa, niezwiązana ze szkołą. Ze względu na możliwość działania w drużynie harcerzy z innej szkoły niż ta, przy której drużyna działa, niezbędne będzie uzgadnianie zasad jej funkcjonowania ze szkołą.

Rada Naczelna stoi na stanowisku, że nie należy rygorystycznie określać ram czasowych działania według wybranego modelu, dając szansę drużynom na stopniowe przekształcanie się i na naturalną adaptację funkcjonowania drużyn

i gromad nie tylko w wybranym modelu, ale także stosownie do możliwości i oczekiwań środowiska.

Opracowane przez Radę Naczelną przykładowe szanse i zagrożenia funkcjonowania określonego modelu są wykazem otwartym, stanowią załącznik do uchwały i są materiałem wspierającym konsultacje instruktorskie.

Harmonogram procesu:

1. Konsultacja dwóch opisanych wyżej modeli w chorągwiach, wśród wybranych specjalistów i podczas Zjazdu ZHP:
 - a. konsultacja podczas zebrania Rady Naczelnej 7-8 października 2017,
 - b. konsultacje w chorągwiach październik 2017 - luty 2018,
 - c. konsultacja prowadzona wśród ekspertów do końca lutego 2018,
 - d. konsultacja podczas zbiórek delegatów - listopad 2017,
 - e. konsultacje podczas XL Zjazdu ZHP - dyskusja programowa.
2. Podjęcie uchwały o systemie metodycznym po reformie oświaty do czerwca 2018 r. po analizie przez Radę Naczelną wyników ogólnopolskich konsultacji.
3. Zmiany metodyczne (np. systemu stopni harcerskich i opisu metodyk) w wymiarze dostosowanym do wybranej opcji - kwiecień-czerwiec 2018 wprowadzenie w życie ustalonych zmian - wrzesień-grudzień 2018.
4. Okres przejściowy do czerwca 2019 r., a w czerwcu roku 2020 ostateczna analiza sytuacji po zmianach.

Konsultacje powinny nie tylko wyłonić model, ale także wskazać priorytety i szanse, a także zagrożenia dla wybranego modelu i przygotować wytyczne do minimalizowania zagrożeń. Przygotowanie drużynowych do wykorzystania wybranego z modelu musi zawierać pomoc w przeciwdziałaniu zdiagnozowanym zagrożeniom. Tak zaproponowany sposób dochodzenia do podjęcia decyzji o wyborze określonego modelu nie wyklucza powstania modelu mieszanego lub pośredniego, daje też szansę na naturalne zmiany i spokojną adaptację, a nie wyklucza rozwiązań utrzymujących powstałe do tej pory tradycje i zwyczaje. Zmiany - czy to liczby grup metodycznych, czy nowe dostosowanie grup metodycznych do obecnego systemu organizacji szkoły - muszą przebiegać łagodnie.

Podjęcie decyzji o wyborze preferowanego modelu pozwoli na sfinalizowanie zmian w obrębie poszczególnych metodyk przy wykorzystaniu materiałów opracowanych w toku prac dotychczasowych zespołów metodycznych.

Ostatecznym efektem powinno być wybranie przez Radę Naczelną ZHP modelu podziału metodyk w oparciu o:

- przygotowane materiały wspierające, w tym opinie i ekspertyzy,
- wyniki przeprowadzonych konsultacji instruktorskich, w tym podczas XL Zjazdu ZHP,

oraz przyjęcie niezbędnych zmian metodycznych i dostosowanego do nich planu wzmocnienia metody uwzględniającego też inne uchwały zjazdowe związane z Harcerskim Systemem Wychowawczym.

Rada Naczelna powierza Przewodniczącemu ZHP przekazanie Radzie Naczelnej wybranej na XL Zjeździe ZHP zestawienia wniosków z prac kolejnych zespołów metodycznych, ocenę stosowania metody harcerskiej w drużynach i gromadach wynikającą z ewaluacji strategii Rozwoju ZHP wraz z wnioskami do programu wzmocnienia metody.

Rada Naczelna zwraca się do XL Zjazdu ZHP z prośbą o przeprowadzenie podczas Zjazdu dyskusji nad wyborem modelu działania organizacyjnego i metodycznego ZHP i przekazania wniosków wybranej na Zjeździe Radzie Naczelnej.

Przewodniczący
Związku Harcerstwa Polskiego

hm. Dariusz Supeł

Załącznik nr 1

1. Uchwały i materiały, do których odwołujemy się w dokumencie:
 - Uchwała nr 67/XXXVI Rady Naczelnej ZHP z dnia 23 czerwca 2012 r. w sprawie pracy nad systemem metodycznym ZHP
 - Uchwała nr 30/XXXVIII/2015 Rady Naczelnej ZHP z dnia 22 listopada 2015 r. w sprawie kierunków pracy z kadrami ZHP na lata 2016-2017
 - Uchwała nr 32/XXXVIII/2015 Rady Naczelnej ZHP z dnia 22 listopada 2015 r. w sprawie dalszej pracy nad systemem metodycznym ZHP
 - Uchwała nr 63/XXXVIII Rady Naczelnej ZHP z dnia 4 czerwca 2017 r. w sprawie Raportu z ewaluacji postępów wdrażania i realizowania obowiązującej Strategii ZHP
 - Analiza funkcjonowania systemu metodycznego ZHP opracowana na podstawie badań metodycznych prowadzonych w latach 2010-2012 przez komisję programową RN ZHP
 - Projekt zmian metodycznych (po konsultacjach) przygotowany przez Zespół ds. metodycznych GK ZHP, październik 2015
2. Szanse i zagrożenia obu modeli, których katalog może być rozbudowywany w trakcie dyskusji instruktorskiej.

1) Model A: TRZY METODYKI

DO WEWNĄTRZ ORGANIZACJI

Zagrożenia:

- brak identyfikacji części kadry ze zmianą i jej demotywacja, w efekcie utrata zaangażowania kadry,

- strata potencjału istniejących drużyn starszoharcerskich i ich rozwiązanie,
- powstanie dziury rocznikowej w wypadku braku współpracy harcerzy starszych z harcerzami,
- powstanie dziury rocznikowej w wypadku braku szkół ponadgimnazjalnych w danym rejonie,
- niebezpieczeństwo zbytniego usztywnienia systemu,
- większe przywiązanie do szkoły jako miejsca działania.

Szanse:

- naturalne wzmocnienie systemu małych grup w drużynach harcerskich poprzez przypisanie do nich harcerzy klas 7 i 8 posiadających potencjał do bycia zastępowymi,
- zrezygnowanie z podziału na metodyki, których wyróżniki najłabiej działają w tych wyodrębnionych grupach metodycznych (wg badań z Ewaluacji Strategii Rozwoju ZHP aż 46% drużyn zrzeszających harcerzy starszych nie zrealizowało w ciągu roku ani jednego projektu; aż 68% jednostek zrzeszających wędrowników nie zrealizowała w ciągu roku ani jednego znaku służby a 17,5% drużyn starszoharcerskich zadeklarowało zdobywanie znaków, co jest niezgodne z założeniami metodyki.)
- przejrzystość systemu dla drużynowych, co jest szczególnie istotne przy wysokiej i rosnącej w latach 2015-2016 liczbie drużynowych, którzy nie są instruktorami (66-68%) i zmniejszającej się liczbie drużynowych ze stażem minimum 2 lat,
- jakościowe wzmocnienie wędrownictwa (wyraźnie odrębna metodyka),
- mocne określenie punktu wejścia w ważny okres tworzenia się tożsamości człowieka u progu dorosłości,
- rozwój liczebny drużyn wędrowniczych (wg danych z 2016 r. średnia liczba osób w drużynie wędrowniczej wynosiła 11,96, a 17% drużyn wędrowniczych miało mniej niż 9 osób w składzie drużyn; liczba drużyn działających niezgodnie z instrukcją wzrosła w 2016 r. w stosunku do roku 2015 i jest alarmująca),
- zwiększenie liczby drużyn wędrowniczych (przy rejestrowanym w 2016 r. spadku liczby drużyn harcerzy starszych i drużyn wędrowczych)
- kadrotwórczy wymiar tego rozwiązania: przechodzący do klas 7 i 8 harcerze w naturalny sposób powinni zostawać zastępowymi i podzastępowymi,
- pozyskanie HS jako zastępowych i przybocznych w drużynach harcerskich,
- system ma szanse działać dobrze również tam gdzie nie ma szczeptów.

NA ZEWNĄTRZ ORGANIZACJI

Zagrożenia:

- nie zdiagnozowano

Szanse:

- przejrzystość wobec kontaktów ze szkołą,
- łatwość odnalezienia właściwej drużyny dla dzieci i młodzieży, które nie są w harcerstwie a chciałyby pójść na pierwszą zbiórkę,

- łatwość komunikacji z rodzicami w danej szkole,
- łatwość przypisania siatki drużyn do siatki szkół w gminie.

2) Model B: CZTERY METODYKI

DO WEWNĄTRZ ORGANIZACJI

Zagrożenia:

- słaba identyfikacja tożsamości harcerzy starszych,
- niska przejrzystość systemu metodycznego dla instruktorów, co jest szczególnie trudne dla drużynowych bez stopnia instruktorskiego (takich jest w 2016 roku większość) oraz tych w stopniu przewodnika,
- słaba identyfikacja drużyn harcerskich, starszoharcerskich i wędrowniczych w sensie organizacyjnym,
- problemy organizacyjne podczas pracy jednej drużyny w dwóch szkołach,
- osłabienie wędrownictwa na poziomie szkół średnich,
- system będzie wspierał ciąg wychowawczy tam, gdzie są szczepy,

Szanse:

- wykorzystanie dorobku harcerstwa starszego,
- wsparcie pracy instruktorów starszoharcerskich,
- zachowanie działania mocnych drużyn starszoharcerskich w niezmienionej sytuacji,
- oderwanie działania drużyny od szkoły na rzecz środowiska lokalnego,
- wzmocnienie wagi ciągu wychowawczego i współpracy między harcerzami a harcerzami starszymi i harcerzami starszymi a wędrownikami tam gdzie działają szczepy lub związki drużyn,

NA ZEWNĄTRZ ORGANIZACJI

Zagrożenia:

- słaba przejrzystość systemu dla szkół, w których działają drużyny,
- skomplikowane przypisanie siatki drużyn do siatki szkół w danej gminie (dezorientuje brak zrozumienia, po co dwie drużyny w jednej szkole albo że mając jedną drużynę w danej szkole, osoby z zewnątrz pomyślą, że w danej szkole jest pełny dostęp do harcerstwa),
- dezinformacja dla rodziców, dzieci i młodzieży w zakresie tego, gdzie znaleźć właściwą drużynę harcerską, wynikająca z oderwania drużyny od szkoły na rzecz środowiska lokalnego lub działania na terenie jednej szkoły dwóch drużyn o różnych metodykach i wynikające z utrudnienia osłabienie motywacji wstępowania do harcerstwa,

Szanse:

- nie zdiagnozowano

Uzasadnienie

Rada Naczelna została zobowiązana do przygotowania oceny stosowania metody harcerskiej oraz przygotowania planu wzmocnienia działalności metodycznej na podstawie Uchwały nr 32/XXXVIII/2015 Rady Naczelnej ZHP z dnia 22 listopada 2015 r. w sprawie dalszej pracy nad systemem metodycznym ZHP.

Uchwała powyższa była wynikiem Uchwały nr 67/XXXVI Rady Naczelnej ZHP z dnia 23 czerwca 2012 r. w sprawie pracy nad systemem metodycznym ZHP, która wskazała zadania „opracowanie planu wzmocnienia działalności metodycznej gromad i drużyn”, w tym „jeśli zajdzie konieczność:

a) projektu zmian w systemie metodycznym ZHP oraz zasadach przynależności członków zwyczajnych do poszczególnych grup metodycznych i do jednostek organizacyjnych,

b) projektu zmian w dokumentach związanych z systemem metodycznym ZHP.”

W Uchwale nr 32/XXXVIII/2015 wskazano także inne zadania.

Zasadność wszelkich zmian i eksperymentów metodycznych stanęła pod znakiem zapytania z chwilą zapowiedzi w roku 2016 reformy oświaty, radykalnie zmieniającej system szkolnictwa w Polsce. Reforma ta została wprowadzona ustawą opublikowaną w Dzienniku Ustaw 12 stycznia 2017 roku przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Na jej mocy od roku szkolnego 2017/18 nie przeprowadza się rekrutacji do klas I dotychczasowego gimnazjum. 31 sierpnia 2019 r. będzie ostatnim dniem funkcjonowania tych szkół w ustroju szkolnym. W takiej sytuacji wszelkie prace nad zmianami metodycznymi powinny uwzględniać zmiany w systemie szkolnictwa w Polsce wprowadzane stopniowo od 1 września 2017 r. do 31 sierpnia 2019 r. Należy przy tym pamiętać, że choć rozwój psychofizyczny w poszczególnych przedziałach wiekowych się nie zmienia z powodu reformy oświaty, to w istotny sposób wpłynie ona na zmiany organizacyjne, zaś dopiero w czasie na uwarunkowania dla rozwoju dzieci i młodzieży.

Zmiany metodyczne powinny wychodzić od ogółu do szczegółu i mieć charakter kompleksowy. Niewłaściwe jest fragmentaryczne wprowadzanie zmian bez podjęcia decyzji kierunkowych, np. zmiany w Systemie Stopni Harcerskich powinny być warunkowane nie tylko zmianami metodycznymi, ale też decyzjami w zakresie Strategii ZHP, która odnosić się ma do tego co najważniejsze nie tylko w organizacji, ale też w skutecznym wychowaniu, odpowiedzialności społecznej i sprawnym działaniu. Niezwykle ważne jest uwzględnienie przy zmianach metodycznych wyników ewaluacji obecnej Strategii Rozwoju ZHP.

Aby zminimalizować koszt organizacji dodatkowych zbiórek a jednocześnie wzmocnić frekwencję, warto, by konsultacje były połączone z innymi spotkaniami kadry w danej chorągwi.

Koszty realizacji niniejszej uchwały poniosą jednostki organizacyjne - hufce, chorągwie i Główna Kwatera ZHP.